

ΤΟ ΒΗΜΑ

Γνώμες

Οι προϋποθέσεις της εξόδου

Βέττας Νίκος

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: 17/04/2016, 05:45 | ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ: 17/04/2016, 05:45

Όλες οι οικονομίες διέρχονται κρίσεις σε κάποιο στάδιο της ανάπτυξής τους λόγω εξωτερικών διαταράξεων ή εσωτερικών ανισορροπιών. Η Φινλανδία υπέφερε όταν ο κύριος εμπορικός της εταίρος, η Σοβιετική Ένωση, κατέρρευσε - απάντησαν με μεταστροφή του παραγωγικού προτύπου προς την καινοτομία. Η Νότια Κορέα καταβαραθρώθηκε με αφορμή την ασιατική χρηματιστηριακή κρίση - προσφεύγοντας σε πρόγραμμα του ΔΝΤ εξήλθε από αυτό με επιτυχία και πρωταγωνιστεί σε αγορές υψηλής τεχνολογίας. Η κρίση που ξεκίνησε στις ΗΠΑ πέρασε τον Ατλαντικό και έπληξε το 2009 τις οικονομίες της περιφέρειας της ευρωζώνης, εκεί ακριβώς όπου κεφάλαια είχαν εισρεύσει στα πρώτα χρόνια μετά τη δημιουργία της Νομισματικής Ένωσης. Προγράμματα διάσωσης και προσαρμογής κατέστησαν αναγκαία για τις οικονομίες που αποκλείστηκαν από τις διεθνείς αγορές, όχι όλα βέβαια με τα ίδια χαρακτηριστικά (μάλιστα, η εξέλιξη της κρίσης σε Ιρλανδία, Ισπανία, Κύπρο και Πορτογαλία είναι το θέμα ειδικής ανοιχτής εκδήλωσης του IOBE το απόγευμα της προσεχούς Πέμπτης 21 Απριλίου).

Είναι αλήθεια ότι από όλες τις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας που βρέθηκαν σε ανάγκη προγράμματος προσαρμογής η Ελλάδα είχε να αντιμετωπίσει τον πλέον ανηφορικό και περίπλοκο δρόμο. Εν μέρει, αυτό ήταν λόγω του υψηλού εξωτερικού δημόσιου χρέους, στοιχείο που ενέτεινε την αβεβαιότητα και την καθυστέρηση της εύρεσης λύσης, κυρίως όμως λόγω των δομικών στρεβλώσεών της.

Οι ήδη υφιστάμενες στρεβλώσεις της οικονομίας, ειδικότερα η εσωστρεφής και μη ανταγωνιστική παραγωγή και η σε μεγάλο βαθμό παρασιτική εξάρτησή της από τον δημόσιο τομέα, συνετέλεσαν ώστε και η εισροή κεφαλαίων μετά την είσοδο στην ευρωζώνη σε πολλές περιπτώσεις να ενδυναμώνει περαιτέρω την παθογένεια και όχι να οδηγήσει σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Η εξέλιξη των δίδυμων ελλειμμάτων, του εξωτερικού τομέα και του δημοσιονομικού, ήταν τόσο αρνητική που η προσαρμογή προς την ισορροπία δεν θα μπορούσε να γίνει χωρίς σημαντικό κόστος. Αυτό θα μπορούσε όμως να αντιστοιχεί σε μείωση του ΑΕΠ σωρευτικά στην τάξη του 15%.

Στην πράξη, βέβαια, η προσαρμογή έγινε μέσω μιας πολύ πιο παρατεταμένης και βαθύτερης, περίπου διπλάσιας από την απαραίτητη, ύφεσης. Αυτό συνέβη ως αποτέλεσμα ενός συνδυασμού παραγόντων.

Ενας πρώτος λόγος ήταν η μη αποφασιστική και αποτελεσματική αντίδραση των εμπλεκόμενων πλευρών στο πρόβλημα κατά τους πρώτους κρίσιμους μήνες και η ταυτόχρονη εμπλοκή της ελληνικής με την ευρύτερη κρίση μιας Νομισματικής Ένωσης που είχε ατελείς μηχανισμούς.

Ενας δεύτερος είχε να κάνει με τον ειδικότερο σχεδιασμό των προγραμμάτων: δεν δόθηκε επαρκής έμφαση στις δομικές μεταρρυθμίσεις, ειδικότερα στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και στον εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών.

Ο τρίτος και κυριότερος λόγος ήταν η έλλειψη αξιόπιστης πολιτικής ηγεσίας και συνεννόησης, όπως και κοινωνικής συναίνεσης. Η ελληνική κοινωνία, ενώ αποδέχθηκε συνολικά να φτωχύνει, δεν έδειξε ότι μπορεί να στηρίξει επαρκώς μια αναπτυξιακή πορεία που θα διόρθωνε τις διαχρονικά συσσωρευμένες στρεβλώσεις. Οι όποιες αλλαγές έγιναν κυρίως υπό καθεστώς απειλής και φόβου και δεν υιοθετήθηκαν γνήσια και ευρέως ως αναγκαίες ή χρήσιμες με κατάλληλη επιλογή κινήτρων. Η δύναμη αντίδρασης και συντηρητικής αδράνειας αποδείχθηκε στην πράξη τεράστια. Συνολικά λοιπόν υπήρξε ακραία και παρατεταμένη αβεβαιότητα ως προς τις εξελίξεις, γεγονός που μείωσε δραματικά τις επενδύσεις, ένας παράγοντας που ήταν τελικά και ο πλέον καθοριστικός για την ύφεση.

Κοιτώντας προς τα εμπρός, η πορεία αντιστροφής θα αρχίσει ουσιαστικά μόνο όταν αποκτήσει υψηλή αξιοπιστία η εφαρμοζόμενη πολιτική. Το μεγαλύτερο τμήμα της απαραίτητης προσαρμογής έχει ήδη επιτευχθεί, έστω και με τρόπο που πολύ απείχε από τον πλέον αποτελεσματικό, και φυσικά δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να τεθεί σε κίνδυνο. Επίσης, η πορεία της ελληνικής κρίσης έχει πλέον σε μεγάλο βαθμό αυτονομηθεί από την ευρωπαϊκή, και για οικονομικούς και για πολιτικούς λόγους. Ταυτόχρονα η παραμονή στο κοινό νόμισμα, που με τόσο κόπο επιτεύχθηκε, πρέπει να διαφυλαχθεί ως η μόνη δυνατή βάση για την ανάπτυξη και τη μη περαιτέρω και δραματική οπισθοδρόμηση. Οι επιλογές λοιπόν είναι ξεκάθαρες και μετρημένες. Οι εταίροι έχουν την ευθύνη να διασφαλίσουν ότι το κόστος εξυπηρέτησης των χρέους δεν θα ξεπερνά ένα όριο για το ορατό μέλλον. Στο εσωτερικό η οικονομική πολιτική πρέπει να διαφυλάξει τη σταθερότητα και να δημιουργήσει τις συνθήκες για προσέλκυση επενδύσεων και για εξωστρεφή παραγωγή. Τα περιθώρια χρονοτριβής δεν υπάρχουν και τα λάθη του πρόσφατου παρελθόντος δεν πρέπει να επαναληφθούν.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ

© Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.

Το σύνολο του περιεχομένου και των υπηρεσιών του site διατίθεται στους επισκέπτες αυστηρά για προσωπική χρήση. Απαγορεύεται η χρήση ή επανεκπομπή του, σε οποιοδήποτε μέσο, μετά ή άνευ επεξεργασίας, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.